

V Praze dne 8. listopadu 2017

Zápis z jednání Rady vlády pro národnostní menšiny dne 2. listopadu 2017

Jednání se uskutečnilo dne 2. listopadu 2017 (11:00 – 13:30 hod.) v jednacím sále vlády, v budově Úřadu vlády České republiky (adresa: Strakova akademie, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1).

Přítomní členové Rady: Mgr. Martina Štěpánková (místopředsedkyně, náměstkyně pro řízení sekce lidských práv), Mgr. Martin Dzingel (místopředseda Rady, německá menšina), Mgr. Petr Jäger, Ph.D. (náměstek sekce mezinárodní a ústavněprávní, ministerstvo spravedlnosti), MgA. Světlana Lazarová (bulharská menšina), Mgr. Lenka Kopřivová (chorvatská menšina), Mgr. Dariusz Branny (polská menšina), Ivona Parčiová (romská menšina), Mgr. Dagmar Březinová (rusínská menšina), Ing. Alexej N. Kelin (ruská menšina), Ing. Jaroslav Miňo (slovenská menšina), Mgr. Bohdan Rajčinec (ukrajinská menšina), RNDr. Uyen Huu Pham (vietnamská menšina), Mgr. Miroslava Sobková (Svaz měst a obcí ČR).

Hosté: Ing. Marie Bílková (ministerstvo financí; pověřena zastupováním), PhDr. Václav Appl (ministerstvo kultury; pověřen zastupováním), JUDr. Blanka Bartíková (ministerstvo kultury), Mgr. Michaela Novotná (KPR; pověřena zastupováním), JUDr. Václav Henych (ministerstvo vnitra; pověřen zastupováním), Mgr. David Pospíšil (ministerstvo práce, sociálních věcí; pověřen zastupováním), JUDr. Martin Smolek (náměstek ministra; ministerstvo zahraničních věcí), Mgr. David Nový (ministerstvo zahraničních věcí), Oldřiška Dvořáčková (Správa pražských hřbitovů), Ing. Kamila Svobodová (Magistrát hl. m. Prahy), Mgr. Tomáš Jakl (Vojenský ústav historický), Anastázie Kopřivová (ruská menšina), Mgr. Vladimír Skalský (slovenská menšina).

Omluvení členové: JUDr. Jan Chvojka (předseda, ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu) Ing. Béla Szaló (maďarská menšina), RNDr. Petr Rojík, Ph.D. (německá menšina), PaedDr. Evžen Delong (polská menšina), Bc. Adriano Mandilas (řecká menšina), Mgr. Naděžda Vokušová (slovenská menšina), Živojin Vukadinović (srbská menšina), Štefan Tišer (romská menšina), Josef Stojka (olašská komunita), JUDr. Kateřina Kalistová (náměstkyně pro řízení sekce živého umění, ministerstvo kultury), JUDr. PhDr. Petr Mlsna, Ph.D. (náměstek ministra vnitra pro řízení sekce legislativy, práva, archivnictví a správních agend, pověřený řízením sekce veřejné správy), Mgr. Zuzana Jentschke Stöcklová (náměstkyně pro sociální a rodinnou politiku; ministerstvo práce a sociálních věcí), Mgr. Václav Pícl (ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), PhDr. Lukáš Kautský (náměstek ministra; ministerstvo zahraničních věcí), Bc. Mgr. David Vávra (kancelář Veřejného ochránce práv), PhDr. Vít Dovalil (Ústav germánských studií, Filozofická fakulta UK), Mgr. Radek Augustin (KPR).

Úřad vlády ČR: RNDr. Milan Pospíšil (tajemník Rady), PhDr. Renata Weinerová, CSc., Martin Martínek, M. A. (sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny), Mgr. Jiří G. Souček, Bc. Klára Jůnová, Mgr. Petr Hušek, Ph.D. (kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny), PhDr. Mgr. Andrea Baršová Ph.D. (ředitelka odboru lidských práv a ochrany menšin).

přítomno	celkový počet	usnášeníschopnost
18	31	ANO

Jednání vedla místopředsedkyně Rady Martina Štěpánková. K návrhu programu nebyly vzneseny žádné připomínky, rada byla usnášeníschopná. Na úvod M. Štěpánková upozornila, že z jednání je pořizován zvukový záznam, který bude zveřejněn se zápisem na webových stránkách Rady. Dále upozornila, že došlo k doplnění programu o bod 3 - *Čtvrtá monitorovací zpráva o plnění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků Českou republikou*.

Členové Rady obdrželi písemný podklad k bodu 3 a písemný podklad k bodu 7 (Různé).

Program:

1. Funerální pracovní skupina – pokračování její činnosti
2. Informace Ministerstva zahraničních věcí o aktuálním vývoji v záležitosti systému VISAPPOINT
3. Čtvrtá monitorovací zpráva o plnění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků Českou republikou
4. Dotační programy zaměřené na národnostní menšiny
 1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
 2. Ministerstvo kultury
 3. Úřad vlády ČR
5. Výměna členů dotačních výběrových komisí na Ministerstvu kultury, rozšíření dotační výběrové komise na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a výměna členů poradních grémií na Úřadu vlády
6. Informace o změně statutu Rady
7. Různé

1 FUNERÁLNÍ PRACOVNÍ SKUPINA – POKRAČOVÁNÍ JEJÍ ČINNOSTI

M. Pospíšil informoval Radu o výjezdu pracovní skupiny v srpnu t.r. do Jihomoravského kraje a kraje Vysočina. Kromě obou krajských úřadů jednala pracovní skupina se starosty vybraných čtyř obcí a navštívila šest hřbitovů. Kromě německých se soustředila i na chorvatské hroby a již zde byla prezentována příručka pro obce. Jako další se plánuje výjezd na Liberecko; obce budou vybrány po konzultaci s M. Dzingelem, zástupcem za německou menšinu. Pokud by měli členové Rady zájem o příručku pro obce týkající se péče o německé a další hroby (vyšla česky a německy), je možné ji získat na sekretariátu Rady.

M. Štěpánková připomněla problematiku významných ruských a ukrajinských hrobů na pražských Olšanech a předala slovo zástupkyni Magistrátu hl. m. Prahy K. Svobodové a vedoucí oddělení projektů Pražské správy hřbitovů a koordinátorce Projektů adopce významných hrobů O. Dvořáčkové, aby se vyjádřily k aktuální situaci na ruské nekropoli. K. Svobodová vysvětlila, že Správa pražských hřbitovů (dále jen „SPH“) je příspěvkovou organizací, kterou zřizuje Magistrát hl. m. Prahy. Pozemky, na kterých leží tzv. ruská nekropole, jsou uvedeny ve zřizovací listině této příspěvkové organizace. O. Dvořáčková shrnula, k jakému vývoji situace došlo od posledního jednání se zástupci Rady, které se uskutečnilo dne 6. září 2016. Po diskusi se zástupci ukrajinské menšiny se ukázalo, že je třeba zajistit ochranu hrobů bez platných nájemních smluv. O nekropoli SPH hovoří výhradně v souvislosti s pravoslavným vyznáním, neboť tato oddělení hřbitova se týkají veškeré emigrace s pravoslavným vyznáním (nejen Rusů, ale i Ukrajinců, Bělorusů, Gruzínců a Rusínů, termín „Ruská nekropole“ není tedy přesný). V současnosti je před podpisem adopční smlouvy 9 významných ukrajinských hrobů (díky spolupráci s ukrajinskou ambasádou); podobně postupuje i polská ambasáda; před 14 dny došlo k adopci jednoho významného hrobu rusínské národnosti; o adopci svých hrobů několik let usiluje i běloruský spolek Skarina. Zatím SPH nedostala od ruské menšiny doplněné seznamy, podle kterých by mohla zahrnout další ruské hroby do projektu adopce. Pokud SPH dostane informaci, že se jedná o významný hrob, v žádném případě ho nenabídne k pronájmu, zanesou tuto informaci do svého systému, i když se nemusí jednat o hrob určený k adopci. SPH požádala zástupce ruské menšiny o zvýšenou spolupráci. A. Kelin upozornil, že zástupcům ruské menšiny se v tomto případě nejedná tolik o jednotlivé

hroby, ale o hmotnou památku unikátní Masarykovy ruské pomocné akce jako celek. S prestižními hrobovými místy se bohužel v minulosti již obchodovalo. Problematikou památky Masarykovy ruské pomocné akce se dlouhodobě zabývá A. Kopřivová. Dokument, který k problematice zpracovala, bude přílohou zápisu z Rady. Zároveň vypracovala podrobný sjednocující seznam hrobů Masarykovy ruské pomocné akce, který zahrnuje nejen hroby soukromé, ale i hroby určené k adopci a ostatní. Seznam bude předán SPH. A. Kelin se vyslovil pro vyhlášení moratoria, které by předmětné hroby (významné z hlediska české historie) ochránilo od korupce a pronájmu. O. Dvořáčková se zásadně ohradila proti spojení SPH s pojmy korupce, kšeftování s hroby apod. Zdůraznila, že SPH se vždy řídilo a bude řídit zákony. Uvedla, že se může jednat o ovlivňování nájemců hrobových míst, tedy o převod hrobového místa na nového nájemce, což se děje v souladu se zákonem. Pokud zde dojde k úplatě, SPH tomu zákonnou cestou nemůže zabránit. SPH ze zákona bohužel nemůže ovlivnit převody majetku, převody nájemních práv na třetí osobu. Od roku 2013 úspěšně funguje projekt adopcí, to znamená, že hroby významných osobností se od této doby zásadně nepronajímají. SPH má v péči 29 hřbitovů, 250 tisíc hrobů, z toho je cca 40% nepronajatých míst.

M. Štěpánková oznámila, že nově se k funerální agendě přidává problém hromadného hrobu vojáků Ruské osvobozené armády (Vlasovců), ten není uveden v seznamech Hřbitovní správy, a je pokládán za volné místo. Proto byl na jednání pozván T. Jakl z Vojenského ústavu historického. T. Jakl připomněl, že péči o válečné hroby upravuje zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech. Válečný hrob s ostatky vzniká v okamžiku zřízení, nemůže vzniknout tak, že někdo určité pohřební místo za válečný hrob prohlásí. Válečný hrob tzv. Vlasovců je evidován ministerstvem obrany pod číslem CZE 0003-39446 a v evidenci je výslovně uvedeno, že v tomto hrobě je uloženo 187 ostatků neznámých bojovníků, příslušníků Vlasovovy armády. Hrob požívá zákonné ochrany. Problémem se zdá být, že není jasně vymezen plošný rozsah tohoto pohřebiště, které se skládá ze tří hromadných hrobů. Dvě neoznačená pole (šachty) leží kolmo na třetí severnější pole, kde se nachází poslední šachta a náhrobek. V roce 1994-5 žádal historik S. Ouzký o provedení archeologického průzkumu, výsledky výzkumu nejsou k dispozici. O. Dvořáčková informovala o právě probíhajícím výzkumu Vojenského historického archivu, který analyzuje databáze vojenských hrobů, které se komparují s databázemi SPH. Ujistila Radu, že válečný hrob Vlasovců může být znovu přeměřen, může být doplněn o novou informační desku a SPH na něm zcela určitě nebude zřizovat nová hrobová místa. M. Pospíšil dále upozornil na válečný hrob srbských vojáků na Karlovarsku v Jindřichovicích, který je ve velmi neuspokojivém stavu.

2 INFORMACE MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR O AKTUÁLNÍM VÝVOJI V ZÁLEŽITOSTI SYSTÉMU VISAPPOINT

M. Smolek oznámil, že k 1. listopadu t.r. došlo k zastavení systému Visapoint – ze dvou důvodů: a) skončila smlouva se stávajícím provozovatelem, b) systém nezaručoval podmínku transparentnosti. Hlavním důvodem však byla květnová judikatura Nejvyššího správního soudu v kombinaci s následující debatou na semináři tohoto soudu, jejímž závěrem bylo, že nelze zaručit transparentnost ve čtyřech problematických destinacích (Lvov, Taškent, Hanoj a Ulánbátar). V těchto destinacích budou od prosince t.r. přijímány žádosti o víza prostřednictvím e-mailu a telefonu.¹ Doba vyřízení žádosti by měla být jeden měsíc až maximálně dva měsíce. Ve Lvově a Hanoji bude také fungovat omezená živá

¹ Ze 116 aktuálně existujících zastupitelských úřadů ČR byl Visapoint doposud provozován na 37 úřadech.

fronta. Do budoucna by ministerstvo chtělo stávající systém zkombinovat se systémem každoročních kvót pro zaměstnanecké karty. Velikost kvót určí vláda (jedná se o transparentní nástroj, který doporučil Nejvyšší správní soud). Dalším opatřením, které ministerstvo konzultuje s ministerstvem vnitra, je zavedení režimu „Ukrajina“, tj. párování budoucího zaměstnance se zaměstnavatelem. Tento režim by měl v budoucnu pokrýt 90% všech žádostí o zaměstnanecké karty a je zcela v souladu s unijním primárním i sekundárním právem. Informace o novém režimu by měla být vyvěšena během 14 dnů na webových stránkách ministerstva zahraničních věcí.² U. H. Pham požádal o přiblížení fungování režimu získávání krátkodobých schengenských víz ve Vietnamu. M. Smolek vysvětlil, že tento typ víz bude dostupný pouze buď formou živé fronty v Hanoji nebo formou žádosti o toto vízum na maďarské ambasádě v Ho Či Minově městě, která tam zastupuje Českou republiku.

Usnesení č. 195
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 2

Rada bere na vědomí informaci Ministerstva zahraničních věcí o postupu v záležitosti systému VISAPPOINT.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

3 ČTVRTÁ MONITOROVACÍ ZPRÁVA O PLNĚNÍ EVROPSKÉ CHARTY REGIONÁLNÍCH ČI MENŠINOVÝCH JAZYKŮ ČESKOU REPUBLIKOU

M. Štěpánková uvedla, že z monitorovacího cyklu Charty vyplývá povinnost předkládat 1x za tři roky monitorovací zprávu o plnění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Rada ji na tomto zasedání projedná a následně bude předložena vládě. M. Pospíšil informoval, že v průběhu srpna a září t.r. vytvořil sekretariát pracovní návrh textu zprávy. Byla obeslána ministerstva vnitra, spravedlnosti, školství, mládeže, tělovýchovy a kultury, aby dodala ke zprávě podklady. Návrh textu byl posléze rozeslán všem členům Rady. Jediná připomínka vzešla od resortu ministerstva vnitra, ta byla zapracována do textu. Pokud Rada zprávu schválí, zpráva projde meziresortním připomínkovým řízením a potom bude předložena vládě. Ta ji prostřednictvím ministra zahraničních věcí předloží Radě Evropy.

Usnesení č. 196
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 3

Rada doporučuje svému předsedovi, aby předložil Čtvrtou monitorovací zprávu o plnění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků Českou republikou k projednání vládě.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

² Sekretariát přislíbil poslat odkaz na příslušné webové stránky MZV všem členům Rady (jakmile bude zveřejněn).

4 DOTAČNÍ PROGRAMY ZAMĚŘENÉ NA NÁRODNOSTNÍ MENŠINY - MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, MINISTERSTVO KULTURY A ÚŘAD VLÁDY

O průběhu dotačního řízení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy referoval M. Pospíšil, neboť zástupce resortu na jednání Rady nebyl přítomen. Dotační výběrové řízení tohoto resortu na rok 2018 již bylo vyhlášeno a uzávěrka je stanovena na 6. listopadu t.r.

V. Appl za dotační program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR uvedl, že výběrové řízení bylo vyhlášeno 10. srpna t.r. a přihlášky byly přijímány do 19. října t.r. Žádosti se předkládají jak v listinné, tak i v elektronické podobě. Žádosti v listinné podobě prozatím nejsou ještě zpracovány. V termínu bylo zasláno 69 žádostí v elektronické podobě. Výběrová dotační komise by měla zasedat v únoru roku 2018. B. Bartíková za dotační program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin informovala, že termín podání přihlášek byl do 31. října t.r., do té doby přišlo 32 žádostí. V polovině ledna 2018 by měla jednat dotační výběrová komise.

Program podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který administruje Úřad vlády, prezentoval předseda výběrové dotační komise M. Martínek. V řádném termínu přišlo 15 žádostí, z nichž všechny splňovaly formální náležitosti. Hodnotící komise bude zasedat v polovině listopadu t.r.

5 VÝMĚNA ČLENŮ (ROZŠÍŘENÍ) DOTAČNÍ VÝBĚROVÉ KOMISE NA MINISTERSTVU KULTURY, MINISTERSTVU ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY A PORADNÍCH GRÉMIÍCH ÚŘADU VLÁDY

M. Pospíšil uvedl, že třem menšinám končí funkční období v komisi ministerstva kultury, programu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin. Za maďarskou menšinu za paní Ildikó Cséfalvay Svaz Maďarů navrhuje do komise Zoltána Trosko. Dále řecká menšina za Trifona Morase navrhuje Androniki Valentovou. O nominaci byla požádána i srbská menšina, sdružení sv. Sáva navrhuje Ing. Dušanku Zajc.

Usnesení č. 197

**Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 5**

Rada bere na vědomí návrhy změn ve složení Výběrové dotační komise ministerstva kultury v programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za maďarskou, řeckou a srbskou menšinu, tak, jak byl prezentován a jak je uveden v záznamu z tohoto jednání.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

Dále M. Pospíšil informoval, že v programu ministerstva kultury na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin je nutno jmenovat za ruskou menšinu do komise za Marinu Dobuševu Igora Zolotareva. Srbské sdružení sv. Sávy požádalo o obměnu v této komisi, navrhuje Ing. Alenu Špitalskou.

Usnesení č. 198
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 5

Rada bere na vědomí návrh změny ve složení Výběrové dotační komise ministerstva kultury v programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za ruskou a srbskou menšinu, tak, jak byl prezentován a jak je uveden v záznamu z tohoto jednání.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

M. Pospíšil sdělil, že ruské menšiny se také týká rozšíření dotační komise na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, v programu podpory vzdělávacích aktivit národnostních menšin, jde o Viktorii Krymovou.

Usnesení č. 199
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 5

Rada bere na vědomí návrh rozšíření Výběrové dotační komise ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v programu podpory vzdělávacích aktivit národnostních menšin o ruskou menšinu, tak, jak byl prezentován a jak je uveden v záznamu z tohoto jednání.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

M. Pospíšil požádal o souhlas s výměnou zástupce ruské menšiny v poradních grémiích Rady - výboru pro dotační politiku a pracovní skupině pro národnostně menšinové vysílání, opět za Marinu Dobuševu Igora Zolotareva.

Usnesení č. 200
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 5

Rada souhlasí se jmenováním Igora Zolotareva za ruskou menšinu do Výboru pro dotační politiku a do Pracovní skupiny pro národnostně menšinové vysílání.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

Nakonec M. Pospíšil uvedl, že v Komisi dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je třeba vyměnit romskou zástupkyni R. Berkyovou (z důvodu obavy ze střetu zájmu) za Danu Hruškovou. Romští členové Rady i dotyčná souhlasí.

Usnesení č. 201
Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 5

Rada souhlasí se jmenováním Dany Hruškové za romskou menšinu do Komise dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

D. Branny se přihlásil do rozpravy a oznámil, že polská menšina má připravené 3 kandidáty, které by chtěla nominovat za nové členy poradních grémií Rady. Návrh bude sekretariátu odeslán písemně a Rada o něm bude hlasovat na svém příštím jednání.

6 INFORMACE O ZMĚNĚ STATUTU RADY

M. Pospíšil informoval o změně statutu Rady, který byl dne 21. srpna 2017 usnesením č. 590 vládou schválen. Kromě jiného obsahuje ustanovení o zastupitelnosti členů za ministerstva, Kancelář prezidenta republiky, kancelář Veřejného ochránce práv, Asociaci krajů a Svaz měst a obcí.

7 RÚZNÉ

- Výsledky hlasování z minulého jednání Rady per rollam**

M. Pospíšil informoval, že všechna usnesení *per rollam* z minulého jednání Rady byla přijata, výsledky hlasování jsou k dispozici na webu Úřadu vlády. Jde o usnesení k příručce funerální skupiny, k návrhu změny statutu Rady a návrhu změny jednacího řádu Komise pro hodnocení projektů dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

- Informace o postupu ohledně distribuce národnostních periodik prostřednictvím Českých center**

M. Pospíšil dále informoval, že sekretariát Rady zareagoval na podnět A. Kelina, zástupce ruské menšiny v Radě, který projevil zájem o distribuci národnostního tisku pro krajany prostřednictvím sítě Českých center zřízených při našich zastupitelských úřadech v zahraničí. V této věci zaujala pověřená generální ředitelka Českých center, Monika Koblerová, kladné stanovisko. A. Kelin potvrdil, že distribuce ruského národnostního tisku funguje ke všeobecné spokojenosti (2x 20 kusů měsíčně).

- Návštěva Rady pro národnostní menšiny Bosny & Hercegoviny v září 2017**

M. Pospíšil shrnul průběh dvoudenní návštěvy cca třicetičlenné skupiny z Bosny & Hercegoviny, pro kterou bylo připraveno v prvním týdnu v září setkání s úřednictvem i zástupci národnostních menšin v Radě, v Lichtenštejnském paláci ve dnech 5. a 6. září 2017. Šlo o zástupce Rady pro národnostní menšiny Bosny & Hercegoviny. M. Pospíšil poděkoval všem členům Rady, kteří se setkání a následné diskuse zúčastnili.

- **Návrh na pojmenování některé z ulic v Praze po Vasylu Makuchovi**

B. Rajčinec představil osobnost Vasyla Makucha, který se v listopadu 1968 na protest proti okupaci Československa pěti armádami Varšavské smlouvy upálil v Kyjevě. Členům Rady byl rozdán písemný životopis V. Makucha³. Zástupci ukrajinské menšiny vedli několik let přípravná jednání s Magistrátem hl. m. Prahy ohledně možnosti připomenutí osobnosti V. Makucha v Praze. Shrnující materiál se bude na magistrátu za několik dnů projednávat, kompetence rozhodnutí leží na Magistrátu hl. m. Prahy. B. Rajčinec požádal Radu o zvážení, zda přednesenou myšlenku považuje za smysluplnou a zda podpoří návrh ukrajinské menšiny svým usnesením. M. Pospíšil doplnil, že se počítá s tím, že předseda Rady požádá primátorku hl. m. Prahy o podporu a souhlas s návrhem ukrajinské menšiny.⁴

Usnesení č. 202

**Rady vlády pro národnostní menšiny
ze dne 2. listopadu 2017
k bodu č. 7**

Rada souhlasí s návrhem spojení jména Vasyla Makucha s názvem ulice, náměstí či parku v Praze, mj. s ohledem na nadcházející 50. výročí okupace ČSSR vojsky Varšavské smlouvy a s tím souvisejícím činem Vasyla Makucha. Rada doporučuje svému předsedovi podat v této věci podnět Zastupitelstvu hlavního města Prahy.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

- **Informace Českého rozhlasu o rozcestníkovém portálu a bannerech pro menšiny**

M. Pospíšil předal informaci od Ľ. Svárovské z ČRo, která sekretariátu oznámila, že jsou již hotové bannery a rozcestník pro některé národnostní menšiny na portálu ČRo. O jejich zhotovení se nejvíce zasloužil Bohdan Rajčinec. Na rozcestníku jsou soustředěny všechny pořady národnostního vysílání včetně audioarchivu. Bannery mohou menšiny použít na svých webech jako *prolink* na tento rozcestník. Pokud mají další menšiny o bannery zájem, budou pro ně zhotoveny - je třeba kontaktovat paní Svárovskou.

- **Informace o evropské iniciativě „Minority Safepack Initiative“**

L. Kopřivová podala informaci o občanské evropské iniciativě „Minority Safepack Initiative“, o které se dozvěděla od sousedních Chorvatů v Rakousku. Na území Evropy má v současné době žít asi 50 miliónů lidí, kteří se hlásí k některé národnostní nebo etnické menšině. Tato občanská iniciativa chce téma menšin nadnést Evropské komisi, která se doposud tématem národnostních, jazykových a etnických menšin nezabývala. Pokud se k určitému tématu shromáždí 1 milión podpisů, tak Evropská komise musí k věci zaujmout stanovisko. V současné době probíhá sběr podpisů, který bude pokračovat až do 3. dubna 2018. Pro jednotlivé země jsou stanoveny kvóty, Česká republika by měla nasbírat 15 tisíc podpisů. K datu jednání Rady bylo nasbíráno pouze 9 podpisů, proto vyzvala ostatní

³ Více informací je možné nalézt na webových stránkách www.janpalach.cz

⁴ V. Henych vnesl dotaz ohledně plánovaného semináře k problematice menšin, navazujícího na přednášku doc. Hoffmannové na poslední Radě. M. Pospíšil ujistil, že tento seminář je naplánován na příští rok, ještě však není jasný termín tohoto setkání, neboť se uvažuje o pozvání zástupce ze Štrasburku. V. Henych požádal o včasnou informaci o tomto semináři, neboť dané téma bude vyžadovat náročnou přípravu.

zástupce menšin, aby se k iniciativě připojili.⁵ V. Henych podotkl, že ministerstvo vnitra je tím úřadem, který nasbírané údaje bude zpracovávat a upraví patřičné parametry. A. Kelin upozornil na rozhovor s předsedou Rady a ministrem Chvojkou v časopise Týden, ve kterém byl vysloven názor, že „ministerstvo pro lidská práva“ je zbytečné. A. Kelin navrhnul, aby Rada k tomuto postoji zaujala jasné stanovisko. Následovala rozsáhlá diskuse, ze které vyplynulo, že Rada existuje na základě menšinového zákona, proto nemůže být snadno zrušena. Nebylo přijato žádné usnesení.

• Nominace nových členů Rady

M. Štěpánková upozornila na skutečnost, že podle statutu Rady končí druhé funkční období zástupcům bulharské, německé, romské a slovenské menšiny. O výměnu svého zástupce žádá i běloruská menšina. Proto budou standardně dopisem osloveny organizace těchto menšin, aby nominovaly své kandidáty na členství v Radě, aby nově jmenovaná vláda, poté, až jmenuje předsedu Rady vlády pro národnostní menšiny, mohla jmenovat i tyto nové členy. K dopisu bude přiložen i nominační formulář. Je třeba, aby menšinové organizace potvrdily též členství těch, kterým končí první funkční období. Dopis, který sekretariát v té věci zašle, bude obsahovat vysvětlení, že v žádném případě nejde o výměnu za každou cenu. Po malém přídělu poděkovala dosavadním členům Rady, paní Lazarové, panu Dzingelovi, panu Tišerovi a paní Vokušové za práci, kterou pro Radu vykonali. Zvláštní dík patří místopředsedovi Rady, panu Dzingelovi, který se plně osvědčil a přispěl významně k jejímu zdárnému fungování. Navrhla, aby Rada v této věci přijala usnesení.

Usnesení č. 203

Rady vlády pro národnostní menšiny ze dne 2. listopadu 2017 k bodu č. 7

Rada vyjadřuje poděkování zástupcům bulharské, německé, romské a slovenské menšiny, kterým končí druhé funkční období, za jejich činnost v Radě, jmenovitě pak Mgr. Martinu Dzingelovi, místopředsedovi Rady.

Hlasování:

ANO	NE	ZDRŽEL SE
18	-	-

Předsedající poté jednání Rady ukončila.

Mgr. Martina Štěpánková v.r.

místopředsedkyně Rady vlády pro národnostní menšiny
náměstkyně pro řízení Sekce pro lidská práva

Příloha: Dokument ruské menšiny k ruským hrobům na Olšanské nekropoli (k bodu 1 jednání)

Zpracovali R. Weinerová a M. Pospíšil

⁵ <http://www.minority-safepack.eu/> (stránky občanské evropské iniciativy)

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2017/000004> (stránky Evropské komise)

Tzv. „ruské oddělení“ na II. občanském hřbitově v Praze na Olšanech

Problematika péče a ochrany hrobů občanů bývalé Ruské říše, kteří žili na území meziválečného Československa, se poněkud liší od problematiky ochrany a péče o hroby německé a židovské komunity.

Zásadní rozdíl je v jejich početnosti. Počet pohřebišť s větším počtem takových hrobů a jednotlivých hrobů rozptýlených na hřbitovech na území nynější České republiky je v porovnání s německými a židovskými hroby nesrovnatelně nižší. Přítomnost německé a židovské populace na území ČSR (ČR) má staletou tradici, proto je jejich počet mnohem vyšší a neomezuje se na pohraniční území a některé vnitřní enklávy jako např. Jihlavsko, Svitavsko, střední Moravu, ale lze je najít ve všech větších městech a městečkách. Stejně početné jsou i židovské hřbitovy všude tam, kde po staletí žila židovská komunita.

Zánik obou komunit byl násilný a proběhl v poměrně krátkém, časově přesně vymezeném úseku 2. světové války. Židovská komunita byla zlikvidována v průběhu války a německá utrpěla nenahraditelné ztráty během války a zbývající civilní obyvatelstvo bylo po válce odsunuto.

Vědomě nezahrnujeme hromadné hroby a pomníky období napoleonských válek, které, pokud se do dnešních dnů dochovaly, jsou považované za významné historické památky a je jim věnována náležitá péče a ochrana.

Poněkud jiný vztah je k hřbitovům, které se nacházely v bezprostřední blízkosti zajateckých táborů období 1. světové války. Do této skupiny lze např. zahrnout zajatecké tábory v Josefově, Terezíně-Bohušovicích, Milovicích, Jablonném v Podještědí nebo v Jindřichovicích na Sokolovsku. Zajatecké hřbitovy mají vlastní status a jsou zahrnuty do oblasti péče o vojenské hroby. Zajateckými tábory, které se nacházejí na území ČR, prošly v průběhu války desetitisíce zajatých vojáků z Ruské říše, Ukrajiny a Itálie. Součástí zajateckých táborů byly karantény a nemocnice, kde zajatci umírali na následky válečných zranění, infekčních nemocí nebo podvýživy.

Hřbitovy patří do oblasti zájmu Ministerstva obrany ČR a zvýšeného zájmu organizací a spolků, zabývajících se historií legií, válečné techniky, uniforem apod. Starají se také o udržování tradic a obnovu legionářských hrobů a pomníků mimo území republiky.

Vzorným způsobem se trvale starala a stará o hroby svých vojáků na našem území Itálie. V meziválečném období se stejným způsobem o hroby především srbských zajatců starala Jugoslávie. Hřbitovy byly vzorně udržované a existovala i dokumentace a jmenné seznamy pohřbených. Poválečné složité politické vztahy mezi Jugoslávií a zeměmi sovětského bloku měly vliv i na tuto oblast vzájemných kontaktů. Hřbitovy zajatců z Ruska dobrovolně udržovaly posádky československé armády, které byly dislokovány v jejich nejbližším okolí a členové místních spolků a dobrovolných sdružení. Sovětský svaz nejevil o jejich údržbu žádný oficiální zájem, finančně je nepodporoval a nezajímal se o jejich existenci. Naopak, ruská část zajateckého hřbitova v Milovicích byla v době, kdy tam byla po r. 1968 rozmístěna sovětská posádka, nevratným způsobem zdevastována. V posledních letech se vyslanectví Ruské federace pokouší v této oblasti o nápravu, ale nákladná úprava zajateckého hřbitova v Josefově přinesla více škody než užitku. Stejně neodborné a právem kritizované byly i zásahy na pohřebišti vojáků Rudé armády v Praze na Olšanech v r. 2014.

Emigranti z Ruska o existenci hrobů svých zajatých krajanů věděli. Nejen že je navštěvovali, ale zahrnuli je do oblasti zájmu tzv. Uspenského bratrstva (Jednota (bratrstvo) pro pohřbívání ruských pravoslavných občanů a pro ochranu a udržování jejich hrobů v ČSR). Uspenské bratrstvo vzniklo v Praze v r. 1924 zároveň s budováním hřbitovní kaple na Olšanech. Předsedkyní Bratrstva byla po dlouhá léta Naděžda N. Kramářová, ruská manželka politika Karla Kramáře. Bratrstvo financovalo pohřby nemajetných pravoslavných zemřelých, staralo se o údržbu hřbitova v Praze, evidovalo stav hrobů a staralo se o nápravu zjištěných nedostatků. V rámci své činnosti zajišťovalo také konání pravoslavných bohoslužeb – panychid i na vojenských zajateckých hřbitovech (Josefov a Milovice), kam organizovalo výpravy. Výpravy – procesí se těšily velké popularitě nejen ruských účastníků, ale i místních obyvatel. Ruští emigranti nezapomínali ani na vzdálené Jindřichovice. Objektem zájmu byl nejen hřbitov, ale i hřbitovní mauzoleum, jehož autorem byl člen ruské emigrantské komunity, architekt V.A. Brandt.

V současné době je stav vojenských hřbitovů spíše neutěšený než dobrý. Je to následek dlouhodobého zanedbávání, jehož náprava je velmi obtížná a často i nemožná. Chybí vzájemná koordinace jednotlivých institucí, nedostatek financí a ochoty přistupovat k problematice s dlouhodobou perspektivou.

Minimální opatření, které by sice nezabránilo chátrání a devastaci, by mohla být alespoň fotodokumentace současného stavu, kterou by bylo možné použít při žádostech o nápravu, a - v nejhorším případě - jako zachycení jejich stavu před zánikem.

Hroby a hřbitovy emigrantů z Ruské říše (nejen Rusů, ale i Ukrajinců, Bělorusů, Kalmyků, národů žijících na Kavkaze) nemají zdaleka takovou tradici jako hroby a hřbitovy německé a židovské komunity. Jejich vznik v ČSR je spojen s tzv. Ruskou pomocnou akcí, vyhlášenou a financovanou československou vládou na počátku 20. let 20. století. Ruská pomocná akce byla schválena rozhodnutím ministerské rady ČSR ze dne 28. července 1921, č.j. 23912/21. Organizací a prováděním akce bylo pověřeno Ministerstvo zahraničí ČSR. Pomoc byla zaměřena především na mládež a mladé muže, vojáky Dobrovolnické armády, vyvezené po porážce na jihu Ruska z jihoruských přístavů do Cařihradu, na turecké pobřeží, řecké ostrovy nebo do Egypta. Této převážně mužské části emigrantské populace nabídlo Československo v rámci pomocné akce možnost získat středoškolské, odborné a vysokoškolské vzdělání, přerušené nebo ani nenačaté světovou a občanskou válkou.

Původní předpoklad Ruské pomocné akce počítal s tím, že se po dostudování vrátí a uplatní ve své vlasti vědomosti a dovednosti získané v Československu. V průběhu let 1921–1923 přijelo do Československa dalších několik desítek tisíc uprchlíků z bývalé Ruské říše, kteří zde studovali a žili, někteří přechodně, ale mnozí trvale. Sovětský svaz o jejich návrat neměl zájem a tak se pro mnohé přechodný pobyt změnil na trvalý včetně získání domovského práva a československého občanství. V průběhu let se sžili s novým prostředím, zakládali rodiny a objevila se nová, již v Československu narozená generace.

Nedílnou součástí každého života je i jeho závěr, tj. smrt. Uprchlíci z Ruska museli překonávat následky prožitých utrpení, následky zranění, podvýživy, psychických traumat a v té době rozšířené tuberkulózy, malárie nebo španělské chřipky. První hroby se objevily už v samém začátku Ruské pomocné akce a to na I. občanském hřbitově na 4. a 6. oddělení. Těmto oddělením se říkalo „slovanská“ oddělení. V jejich středu stál z karlínského vojenského hřbitova přenesený pomník věnovaný ruským vojákům, kteří zemřeli na následky zranění v pražské vojenské nemocnici v r. 1813 a 1814, kam byli převezeni po bitvách u Drážďan a Kulmu (Chlumu). Dnes je tento pomník umístěn na II. občanském hřbitově mezi hroby vojáků Rudé armády. Na tzv. „slovanském“ oddělení se objevilo v období 1921-1924 ještě několik ruských hrobů, které již většinou neexistují.

Všechny ostatní pohřby se už konaly na II. občanském hřbitově v místech, kde se tehdy začala stavět pravoslavná hřbitovní kaple Zesnutí Přesvaté Bohorodice, známé mezi Rusy pod zkráceným názvem Uspenský chrám (uspenije - česky zesnutí). Kaple byla původně určena pouze pro výpravy pohřbů a pro zádušní obřady. Kapli obklopovala čtyři tehdy ještě zcela prázdná oddělení č. 17, 18, 19 a 20. Za čestné bylo vždy považováno 19. oddělení, které se hroby zaplnilo nejdříve. Tento název se např. objevil na plánu hřbitova, který byl přílohou v průvodci po hřbitově Vladimíra Síse z r. 1929. Brzy se zaplnilo i oddělení 18, kde se za čestná místa považovaly hroby situované kolem cest. Ke konci 30. let se zaplnila i oddělení č. 17 a 20 a jednotlivé hroby s ruskými jmény se začaly objevovat po celé ploše hřbitova a i na ostatních pražských hřbitovech (např. Bubeneč, hřbitov u Matěje, Malvazinky aj.) a i na hřbitovech mimo Prahu.

Jednalo se o hřbitovy měst, v nichž žila početnější emigrantská komunita. Jako příklad lze uvést Plzeň, kde v meziválečném období žila skupina ruských inženýrů, zaměstnaných ve Škodových závodech, Příbram s Vysokou školou báňskou a hutní, kde studovali ruští studenti a působili ruští profesori. Na místním hřbitově je řada hrobů z tohoto období. Ne všechny se zachovaly. Pozornost vzbuzují hroby ukrajinských studentů se zajímavou figurální výzdobou (odd. XII). Ve vysokoškolském městě Brně, kde studovalo mnoho emigrantských studentů, kteří ve městě a jeho nejbližším okolí našli pracovní uplatnění, nebylo pro jejich hroby vyděleno zvláštní místo a jsou rozptýlené mezi ostatními hroby. Zvláštní místo bylo vyděleno takovým hrobům na hřbitově v Moravské Třebové, kde mezi lety 1921 až 1935 působilo internátní ruské gymnázium. Za těchto patnáct let tam vzniklo 28 hrobů, tvořících ucelenou skupinu u hlavní cesty k hřbitovnímu kostelu. Jsou to hroby studentů, pedagogů, vychovatelů, hospodářského personálu a členů jejich rodin. Část hrobů, především bez kamenných náhrobků a rámců, zanikla, ale skupina mramorových náhrobků s azbukou psanými nápisy dosud existuje. V r. 1996 byl nad dvěma sousedícími zaniklými hroby vybudován společný pomník se soupisem jmen všech zemřelých a s uvedením roku jejich narození a smrti. Je třeba vyzvednout příklad Litomyšle (M. F. Frolov) nebo Horních Počernic (K. Breško- Breškovská), kde se nejen postarali o hroby, ale jejich životopisy publikovali v místním tisku nebo o nich vydali odbornou publikaci.

Jednotlivé hroby lze nalézt nejen na hřbitovech v nejbližším okolí Prahy (Zbraslav, Chuchle, Černošce, Říčany apod.), ale zcela neočekávaně na hřbitovech po celé ČR. I když už jsou nápisy psané latinkou, můžeme je identifikovat podle ruský znějících jmen a příjmení a v některých případech podle pravoslavných křížů na náhrobcích. Dalším vodítkem mohou být i roky narození a úmrtí. Převážná většina mužů se narodila v posledním desetiletí 19. století.

Nejvýznamnějším a nejpočetnějším pohřebišťem zůstávají oddělení obklopující kostel Zesnutí přesvaté Bohorodice na II. občanském hřbitově na Olšanech. V počátečním období byly hroby bez rámu a byly na nich jednotné dřevěné pravoslavné kříže, které byly pravidelně bíle lakovány. Celkový pohled byl světlý a nebyl ještě zastíněn vzrostlými stromy. Vzhledem k nutnosti pravidelné obnovy nátěrů a nedostatečné trvanlivosti dřevěných křížů, začaly se na hrobech postupně objevovat kamenné náhrobky a rámy. Náhrobky byly většinou jednoduché, málokterý se vyděloval velikostí nebo nákladností výzdoby. Naprosto důsledně se dodržovalo pravidlo, že jeden hrob znamenal jedno hrobové místo. Hrobových míst byl nedostatek a i tehdy se objevil problém neproplacených hrobů. Ruská komunita byla však natolik solidární a spojená stejně těžkým emigrantským osudem, že nový nájemce nezničil vzpomínku na předchozího majitele, ale nechával pouze na pomník připsat nové jméno. Tento trend je dodnes dobře viditelný na řadě pomníků, kde je několik jmen, které nespojuje žádná příbuzenská vazba, ale celoživotní přátelství a snaha zachovat před zánikem alespoň jména.

Za vrcholné období existence ruského hřbitova lze považovat časový úsek od konce 30. do konce 40. let. Od té doby se stav jednotlivých hrobů i ruských oddělení jako celku postupně zhoršoval. První, často bezdětná generace postupně vymírala a zbývající postupně ztráceli pocit vzájemné sounáležitosti. Sovětizace představitelů pravoslavné církve odrazovala část věřících od pravidelných návštěv bohoslužeb. Hřbitov celkově chátral, ale tento proces probíhal pomalu a nenápadně. Hřbitovní správa nezvyšovala poplatky a nesnažila se sankcionovat nepláče, počet pohřbů se snižoval a nebyl proto tlak na rušení neproplacených hrobů.

Ohrožení existence hrobů přišlo mnohem později až se změnami po r. 1989 a zánik začal ohrožovat především hroby významných osobností, které se nacházely v bezprostřední blízkosti kostela a kolem hlavních cest. Jednalo se o hroby spisovatelů, politických činitelů, lékařů, nebo vynálezců, kteří se zapsali nejen do dějin předrevolučního Ruska a do dějin československých, ale někteří z nich i do dějin světových.

Pokusíme se popsat alespoň některé základní tendence, které zvyšují jejich ohrožení:

- 1) Chvályhodná snaha správy hřbitovů o údržbu hřbitovů se skutečně starat je nákladná a vede k postupnému zvyšování poplatků za desetileté nájemy hrobových míst a k jejich důslednému vybírání.
- 2) S touto snahou souvisí i nutnost prověřit veškerou dokumentaci a zjistit, které hroby jsou proplacené a které nejsou a tak určit, která hrobová místa jsou volná a lze je nabídnout k dalšímu nájmu.
- 3) Předchozí opatření a celková společenská atmosféra umožnily do pohřebnictví průnik komercializace, která ne vždy bere ohled na kulturní a historický význam hrobů a osobností v nich pohřbených. Snaha čelit komercializaci a jejím neblahým následkům a ztrátám na mnoha významných hřbitovech vyústila v akci „adopce hrobů“.
- 4) Překotná komercializace celé společnosti umožnila vznik korupce.
- 5) Zároveň se ve stejné době začali v ČR usazovat tzv. noví Rusové, kteří po dlouhých letech potírání náboženství v SSSR často přistupují k projevům náboženství jako k atraktivnímu rituálu a k prostředku osobní reprezentace. Zakoupit si a vybudovat hrob co nejbliže ke kostelu a na viditelném místě se stává věcí osobní prestiže a finance, které jsou do toho vložené, musí být na první pohled viditelné.
- 6) Snaha po zviditelnění má na původní vzhled „ruských“ oddělení Olšanských hřbitovů ničující vliv. Nikdo účinně nebrání vykupování sousedících hrobových míst pro vybudování monumentálních pomníků, často i velmi nevkusných. Tímto způsobem už byly nenávratně zničeny hroby řady významných osobností, o jejichž existenci noví nabyvatelé nikdy neslyšeli a nic o nich nevědí.
- 7) Kruh vzájemně podmíněných vlivů se vrací k otázce možné korupce, do níž mohou být zapleteni představitelé pravoslavné církve a bohatí zájemci na straně jedné a představitelé hřbitovní správy na druhé straně.

Od doby tzv. přestavby, kdy se v 90. letech minulého století v SSSR uvolnila pravidla hodnocení vlastních dějin, zvýšil se i zájem o dějiny ruské emigrace, kterou začali nazývat „Rusko mimo Rusko“.

Za posledních 30 let vznikla řada zásadních vědeckých děl, věnujících se této problematice. Jednou z oblastí zájmu se stalo mapování míst, kde Rusové mimo Rusko žili, zemřeli a byli pohřbeni. Mezi stěžejní díla patří např. pětidílné „Nezabytje mogily“ (Hroby, na které se nezapomíná), kde jsou shrnuty výzkumy vědeckých kolektivů, které zmapovaly hřbitovy a hroby ve všech významných zemích světa, kde emigranti žili a umírali. V seznamu hrobů, na které se nezapomíná, jsou uvedeny i hroby na Olšanských hřbitovech. S lítostí musíme konstatovat, že práce mezinárodních badatelských týmů byla průběžně probíhajícími změnami na hřbitovech zcela znehodnocena.

Nevratné změny probíhají již nejméně 20 let, ale v poslední době se tento proces zrychlil. Dosavadní pokusy o nápravu stávajícího stavu byly prozatím neúspěšné, mimo jiné i proto, že současná legislativa týkající se této problematiky nenabízí jednoduchá a účinná řešení.

V současné situaci považujeme za optimální řešení přístup Hřbitovní správy, která usiluje o zachování významných hrobů nejen formou jejich adopce, ale i jejich nepronajímáním (blokad) bez ohledu na skutečnost, zda mají či nemají uhrazený nájem. Proto je nezbytné bezodkladně odsouhlasit seznam hrobů významných osobností, aby se zabránilo jejich likvidaci a následně hledat formy dalšího financování jejich nájmu a údržby. Jedině tak lze zabránit dalším nevratným škodám a dalším generacím může být zachována hmotná památka na významná období dějin Československého státu, k nimž patří hrdinství legionářů i Masarykova Ruská pomocná akce. Domníváme se, že k problematice je nutné přistupovat komplexně a pro delší časové období než je 10 let. Definitivní řešení, včetně financování, bude možné nalézt jen v součinnosti Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva kultury a Ministerstva obrany. Očekáváme, že tento způsob řešení doporučí Radě vlády pro národnostní menšiny a jejím prostřednictvím budoucí vládě ČR i funerální pracovní skupina.